

سلفی گری مدخلی در مصر و جهاد اسلامی

علی‌اکبر ضیایی، کارشناس مسائل جهان اسلام و جریان‌های اسلامی در مطالبی سلسله‌وار به بیان و تحلیل جریان سلفی مدخلی پرداخته است که اکنون بخش دوم آن با عنوان «سلفی‌گری مدخلی در مصر و جهاد اسلامی» از نظر می‌گذرد:

سلفی‌گری مدخلی برای اولین‌بار توسط اسامه قوصی در مصر بنیان‌گذاری شد. وی نزد «مقبل بن‌هادی وادعی» در یمن تحصیل کرد. او در دهه‌های ۱۹۹۰ و اوایل دهه ۲۰۰۰ رهبری مدخلیه در برابر دیگر سلفی‌های مصر را بر عهده داشت. دعواهای بین این گروه‌ها عمدتاً با جریان سلفی فعال در قاهره اتفاق افتاد و پس از مدتی این درگیری به مباحث دینی و اعتقادی با دعوت سلفی اسکندریه که به نام مکتب سلفی اسکندریه معروف بود، کشانده شد.

مدخلی‌ها همچون دیگر سلفی‌ها اعتقاد دارند که قیام بر عثمان بن عفان، عامل نزاع بین صحابه بود و قیام علیه حاکمان مسلمان عادل یا ظالم و حتی انتقاد علنی از آنان سبب خروج و تفرقه و ضعف و سرکشی میان مسلمانان می‌شود که در نهایت به ضعف دولت اسلامی می‌انجامد. خروج بر حاکم اشاره به قضیه خوارج است که علیه امام علی(ع) به‌عنوان خلیفه شرعی قیام کردند و به خوارج مشهور شدند.

حمله به اقدامات مخالف حکومت

وجه تمایز مدخلیه از دیگر جریانات سلفی این است که جامعه مسلمانان را دولت و سلطان می‌دانند و سپس به هر اقدام دسته‌جمعی که مخالف حکومت باشد، حمله می‌کنند و به مخالفت با گروه‌های اسلامی و حزبی می‌پردازند، زیرا مخالف مفهوم جماعتی غیر از حاکمیت هستند.

به نظر مدخلی‌ها گروه‌های سیاسی اسلام‌گرا «خوارج» و بدعت‌گذار در دین هستند و حمله به آنها به‌منظور پایان‌دادن به تفرقه در امت و گردآوردن مسلمانان براساس قدرت حاکم است.

این جریان خود را این‌گونه تعریف می‌کند:

- ۱- شخصی که حکام را به شنیدن و اطاعت از معروف، نیکی، سلامت، مصالحه و خوش‌رفتاری دعوت کند، چه در مجالس خصوصی، چه در خطبه‌های نمازجمعه، چه در سخنرانی و چه در مقاله.
- ۲- شخصی که بر خروج بر امرا و حاکمان هشدار دهد و از قیام علیه حاکم نهی کند.
- ۳- شخصی که نسبت به تفکر تکفیری و نمادهای آن هشدار می‌دهد.
- ۴- شخصی که نسبت به نشر فتاوی علما و کتبی همت گمارد که نسبت به گروه‌های حزبی مانند اخوان‌المسلمین و جماعت تبلیغی و امثال آنها هشدار می‌دهند.
- ۵- شخصی که فتاوی علما را منتشر کند که از بدعت‌های دعوت به سوی خدا از قبیل آوازه‌ها، نمایش‌ها، داستان‌ها و امثال آن برحذر دارد.
- ۶- شخصی که فتاوی علما و نوشته‌های آنان را در رد اشتباهات گروه‌های اسلامی یا خطاهای وعاظ در عقیده یا رویکرد دعوت به خدای متعال تبلیغ و یا آشکار سازد.
- ۷- شخصی که جوانان را از اقداماتی تحت پوشش جهادی که مشروع نیست و شرایط آن را دارا نیست، بر حذر می‌دارد.
- ۸- شخصی که نسبت به سوءاستفاده از فعالیت‌های خیریه مشروع برای ورود جوانان به احزاب مختلف و جریان‌های مخرب تکفیری هشدار می‌دهد.
- ۹- شخصی که عضویت هیچ یک از فرقه‌ها را نپذیرد و پیرو اسلام، سنت و سلف صالح باشد، نسبت به فرقه‌ای و یا رأیی تعصب نوزد و از بدعت‌های دینی پرهیز کند.
- ۱۰- شخصی که مشتاق دعوت به توحید و تبیین آن است و به تبیین شرک به عنوان هشدار و انذار همت می‌گمارد و به اندازه توانایی خود به گسترش معارف اسلامی و تبیین بدعت‌ها اهتمام می‌ورزد.
- ۱۱- شخصی که به علمای خدمتگزار که در نشر معارف اسلامی و دفع بدعت‌ها و انذار از اهل آن کوشش می‌کنند، احترام می‌گذارد، آنها را برای رضای خدا دوست می‌دارد و آنها را بدنام نمی‌کند و آنها

را علمای احکام و علمای سلاطین نمی‌نامد و با هیچ یک از صفات بد به آنها اشاره نمی‌کند، هرچند معتقد است که آنها انسان‌هایی هستند که ممکن است اشتباه کنند، اما از نظر فضیلت و بزرگواری همین بس که به شدت مشتاق قرآن و پیروی از سنت و راه سلف صالح هستند.

مناظره‌های اعتقادی در میان جریان سلفی حول مسائلی چون اعلام کفر حاکمی که به غیر از آنچه خداوند نازل کرده، جهاد، موضع در قبال اخوان المسلمین و سیدقطب و جواز دعوت جمعی متمرکز بود. در اواسط دهه ۲۰۰۰، در اعتقادات اسامه قوصی تحولاتی رخ داد که در نهایت منجر به ترک سلفی‌گری او شد.

محمد سعید رسلان؛ قهرمان سلفی‌گری مدخلی

سپس محمد سعید رسلان به عنوان قهرمان سلفی‌گری مدخلی در مصر جایگزین اسامه قوصی شد. با شروع تظاهرات و اعتصابات در سال‌های آخر ریاست جمهوری حسنی مبارک، مدخلی‌ها انرژی خود را صرف حمله به تظاهرات علیه مبارک کردند و چنین تبلیغ می‌کردند که تظاهرات علیه رئیس‌جمهور یک بدعت برگرفته از کفار غربی است و بدین ترتیب جمال مبارک، فرزند رئیس‌جمهور مصر، با تبلیغات مدخلی‌ها درصدد به ارث بردن حکومت از پدرش بود.

مدخلی‌ها به شدت به انقلاب ۲۰۱۱ به عنوان قیام علیه حاکم شرعی و قانونی و به عنوان بخشی از توطئه صهیونیست‌های غربی برای تجزیه مصر حمله کردند. مدخلی‌ها در صف مقدم کسانی بودند که مشارکت سیاسی پس از انقلاب را رد کردند، و هیچ نقشی در انتخابات، تشکیل احزاب سیاسی و تنظیم قانون اساسی جدید نداشتند و به استثنای شیخ هشام البیلی، آنها از کودتای نظامی در ژوئیه ۲۰۱۳ حمایت کردند.

شیوخ کلیدی مدخلی عبارت‌اند از محمد سعید رسلان، حسن عبدالوهاب البنا، طلعت زهران، محمود لطفی عامر، هشام البیلی، ابوبکر ماهر بن عطیه و عادل السید. شیخ‌های کمتر شناخته شده نیز علی الوصیفی، خالد عبدالرحمن، علی عبدالعزیز موسی، عادل الشوربجی، طه عبدالمقصود، عبود العزیمی، عید الکیال، ابو عبدالاعلی خالد عثمان، جمال عبدالرحمن، علی حشیش و عبدالعظیم بدوی هستند.

مدخلی‌ها و مقاومت فلسطین

واقع‌گرایی سیاسی می‌تواند راهی برای ورود به ذهنیت جنبش مدخلی باشد، زیرا این گروه مصالح و مفاسد هر امری را برای انجام و یا عدم انجام آن ملاک عمل می‌داند، بنابراین همه فعالیت‌های سیاسی

این گروه تابع منفعت و مصلحت است و بر همین اساس می‌توان موضع آنان در قبال فلسطین و مبارزه با رژیم اسرائیل را پیش‌بینی کرد. این گروه با مسلم انگاشتن این پیش‌فرض که جهاد با اسرائیل مستلزم ریختن خون‌های مسلمانان و از دست‌رفتن اموال آنان است، چنین نتیجه می‌گیرند که در شرایط کنونی جهاد با رژیم اسرائیل جایز نیست و از طریق همکاری‌های اقتصادی و سیاسی با آن رژیم می‌توان منافع مسلمانان را برآورده ساخت.

اسامه القوصی به کسانی که خود را نماد مقاومت در مقابل اسرائیل می‌نامند، از جمله جنبش حماس و جهاد در فلسطین، حمله می‌کند و آنها را حامیان دروغین اصلاح‌طلبی می‌داند. اسامه القوصی همچنین از جنبش حماس خواست تا همچون سادات، صلح با اسرائیل را بپذیرد و او در این ادعا به صلح حدیبیه استناد کرد که این صلح ظلمی در حق پیامبر(ص) بود، اما پیامبر چون به پیروزی دست نیافته بود آن صلح را بالاجبار پذیرفت و اکنون که مسلمانان در برابر صهیونیسم دارای قدرت نیستند راهی جز صلح با آن باقی نمانده است.

اسامه القوصی که بنیان‌گذار این جریان سلفی است می‌گوید که جهاد در زمان ما یک واجب کفایی است، زیرا هر کشور اسلامی دارای ارتشی است که در زمان خود این وظیفه را انجام می‌دهد. حال اگر بگویید که این ارتش لشکر ظالم است و نباید بر آن تکیه کرد، در آن صورت وارد عقاید خوارج شده‌اید، زیرا ارتش مصر وظیفه دفاع از حقوق ما را برعهده دارد و باید از حدود و ثغور مصر دفاع کند و حتی اگر دشمن وارد کشور شود نیز ارتش مسئول مقابله با آن است.

منبع: ایکنا